

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bandencentrum Eindhoven. Schadebegroting. Causaal verband bij schade in de vorm van omzetsdalingen ten gevolge van tijdelijke infrastructurele maatregelen. Kosten van schadebeperking

Tjepkema, M.K.G.

Citation

Tjepkema, M. K. G. (2016). Bandencentrum Eindhoven. Schadebegroting. Causaal verband bij schade in de vorm van omzetsdalingen ten gevolge van tijdelijke infrastructurele maatregelen. Kosten van schadebeperking. *Ab Rechtspraak Bestuursrecht*, 2016(38), 2281-2288. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/46506>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/46506>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

AB 2016/366**AFDELING BESTUURSRECHTSpraak VAN DE
RAAD VAN STATE**

15 juni 2016, nr. 201503864/1/A2

(Mrs. J.E.M. Polak, B.J. van Ettekoven, N. Verheij)
m.nt. M.K.G. Tjepkema

Art. 2 lid 1 gemeentelijke Regeling nadeelcompensatie voor werkzaamheden aan de weg (gemeente Eindhoven)

ECLI:NL:RVS:2016:1651

**Schadebegroting. Causaal verband bij schade
in de vorm van omzetzalingen ten gevolge van**

tijdelijke infrastructurele maatregelen. Kosten van schadebeperking.

In het advies van 3 juni 2014 is vastgesteld dat zich in 2010 geen omzetsdaling heeft voorgedaan. In 2011 is de omzet wel gedaald. Een vergelijkbare omzetsdaling heeft zich in 2011 niet voorgedaan bij branchegenoten die niet zijn geconfronteerd met de onderhavige werkzaamheden. Hieruit is de conclusie getrokken dat de omzetsdaling mogelijkerwijs het gevolg is van de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg. De omzetsdaling in 2011 is vervolgens berekend door de normomzet te vergelijken met de daadwerkelijk behaalde omzet. Daarbij is gebruik gemaakt van jaarrekeningen en wettelijke omzetsstaten. Het aldus bedijferde omzetverlies valt volgens het advies binnen het normale ondernemersrisico.

In het advies van 24 november 2015 is op grond van jaarrekeningen en maandomzetten geconcludeerd dat onvoldoende aannemelijk is dat de gestelde schade het gevolg is van de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg en de Beemdstraat. In 2011, 2012 en 2013 daalt de omzet met respectievelijk 7%, 4% en 4% ten opzichte van de gemiddeld behaalde omzet in de referentieperiode 2007-2009. Het verloop van de maandomzetten in de schadeperiode is echter zeer grillig, zodat geen verband valt te leggen met de werkzaamheden. (...)

Niet is aangevoerd en aannemelijk gemaakt dat de branche als geheel een groei heeft doorgemaakt en dat de ontwikkeling van de omzet van het bandencentrum, ook als de fluctuaties in de omzetontwikkeling hierbij worden betrokken, daarbij is achtergebleven. De conclusie is dat het appellante geen concrete aanknopingspunten naar voren heeft gebracht die leiden tot het oordeel dat het college het besluit van 19 januari 2016 niet mocht baseren op het advies van 24 november 2015. (...)

Redelijke kosten die een benadeelde heeft gemaakt om schade te beperken of te voorkomen maken deel uit van schade en komen voor vergoeding in aanmerking. Daarbij gaat het om extra kosten die werkelijk ter beperking van omzetsdaling als gevolg van werkzaamheden kunnen worden aangemerkt en een incidenteel of buitengewoon karakter hebben. In dit geval heeft appellante niet aannemelijk gemaakt dat de gestelde advertentiekosten als schadebeperkende kosten kunnen worden aangemerkt. Niet is komen vast te staan dat en in hoeverre de kosten afwijken van de gebruikelijke advertentiekosten en direct aan de werkzaamheden zijn te relateren.

Uitspraak op het hoger beroep van appellante, gevestigd te Eindhoven, appellante, tegen de uitspraak van de Rechtbank Oost-Brabant van

31 maart 2015 in zaak nr. 14/3603 in het geding tussen:
appellante
en
het college van burgemeester en wethouders van Eindhoven.

Procesverloop

Bij besluit van 26 september 2013 heeft het college het verzoek van appellante om toekenning van nadeelcompensatie afgewezen.

Bij besluit van 10 september 2014 heeft het college het door het appellante daartegen gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Bij uitspraak van 31 maart 2015 heeft de rechtbank het door appellante, daartegen ingestelde beroep gegrond verklaard, het besluit van 10 september 2014 vernietigd, voor zover daarbij niet is besloten op het verzoek om vergoeding van schade als gevolg van de afsluiting van de Beemdstraat en bepaald dat het college met inachtneming van de uitspraak alsnog een besluit neemt op het verzoek. Deze uitspraak is aangehecht (niet opgenomen; red.).

Tegen deze uitspraak heeft appellante hoger beroep ingesteld.

Bij besluit van 19 januari 2016 heeft het college het bezwaar van appellante tegen het besluit van 26 september 2013 onder aanpassing van de motivering opnieuw ongegrond verklaard.

Daartoe in de gelegenheid gesteld, heeft appellante daarover een zienswijze gegeven.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 24 maart 2016, waar appellante, vertegenwoordigd door mr. M.M.H. van Kuijk, rechtsbijstandverlener, en het college, vertegenwoordigd door mr. J.N.H. Kepers en R. Martens, beiden werkzaam bij de gemeente, zijn verschenen.

Overwegingen

1. Appellante is gevestigd aan de locatie-a te Eindhoven. Zij stelt omzetschade te hebben geleden door verminderde bereikbaarheid als gevolg van werkzaamheden aan de Meerenakkerweg en de Beemdweg in de periode van mei 2010 tot 14 juni 2013.

Het college heeft het verzoek om nadeelcompensatie afgewezen. Het college heeft zich aanvankelijk op het standpunt gesteld dat het verzoek niet ziet op de werkzaamheden aan de Beemdstraat. De omzetsdaling als gevolg van werkzaamheden aan de Meerenakkerweg is volgens het college relatief gering en valt binnen het normaal ondernemersrisico. Het college heeft bij besluit van 19 januari 2016 de afwijzing van

het verzoek gehandhaafd. Daartoe stelt het college dat appellante niet aannemelijk heeft gemaakt dat de gestelde schade het gevolg is van werkzaamheden aan de Meerenakkerweg en de Beemdstraat.

2. De rechtbank heeft in de aangevallen uitspraak overwogen dat het college onder verwijzing naar het advies van Gloudemans van 3 juni 2014 zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat de gestelde schade als gevolg van de herinrichting van de Meerenakkerweg onder het normaal maatschappelijk risico valt. De door appellante gestelde kosten ter beperking van de schade als gevolg van die werkzaamheden zijn onvoldoende onderbouwd en komen niet voor vergoeding in aanmerking. De rechtbank heeft verder overwogen dat het college ten onrechte niet is ingegaan op het verzoek om nadeelcompensatie voor de gestelde schade als gevolg van de werkzaamheden aan de Beemdstraat. Het college dient in een nieuw te nemen beslissing op bezwaar alsnog een besluit te nemen op dit deel van het verzoek van appellante.

3. Appellante betoogt, onder meer, dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de gestelde schade als gevolg van de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg onder het normaal ondernemersrisico valt. Daartoe stelt zij dat het college niet mag uitgaan van een omzetsdrempel van 15%. Met name de totale duur van de werkzaamheden aan zowel de Meerenakkerweg als de Beemdstraat noopt tot de hantering van een lagere drempel.

4. Ter zitting heeft het college medegedeeld dat sinds december 2015 voor de beoordeling van de omvang van het normaal maatschappelijk risico wordt uitgegaan van een drempel van 8% van de gemiddelde jaaromzet. Nu de gemeente Eindhoven inmiddels algemeen een drempel van 8% hanteert, geeft het college zijn eerdere standpunt dat een drempel van 15% mocht worden gehanteerd prijs. Het moet er derhalve voor worden gehouden dat het college het besluit van 10 september 2014 zelf in strijd acht met artikel 2, eerste lid, van de gemeentelijke Regeling nadeelcompensatie voor werkzaamheden aan de weg (hierna: de Regeling). In dit artikel is bepaald dat onevenredige, dat wil zeggen buiten het normale ondernemersrisico vallende schade voor vergoeding in aanmerking komt. Hieruit volgt dat het hoger beroep reeds hierom gegrond is en hetgeen verder ten aanzien van de aangevallen uitspraak is aangevoerd geen nadere bespreking behoeft. De aangevallen uitspraak dient te worden vernietigd. Doende hetgeen de rechtbank zou behoren te doen, zal de Afdeling het beroep tegen het besluit van 10 september 2014 gegrond verklaren en dat besluit vernietigen.

5. Het college heeft naar aanleiding van de uitspraak van de rechtbank een nieuw besluit genomen. Dit besluit van 19 januari 2016 is, gelet op artikel 6:24 van de Awb, gelezen in verbinding met artikel 6:19 van deze wet, eveneens voorwerp van dit geding.

6. Bij besluit van 19 januari 2016 heeft het college zich op het standpunt gesteld, onder verwijzing naar het advies van Gloudemans van 24 november 2015, dat er geen aanleiding is de door appellante gestelde omzetschade te vergoeden. Het college heeft het bezwaar tegen het besluit van 26 september 2013 ongegrond verklaard onder aanvulling van de motivering.

6.1. In het advies is tot uitgangspunt genomen dat de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg en aan de Beemdstraat in samenhang moeten worden beschouwd bij de beoordeling van de vraag of appellante schade heeft geleden als gevolg van de werkzaamheden en zo ja, of die schade voor vergoeding in aanmerking komt gelet op het normaal ondernemersrisico. De werkzaamheden zijn in de directe omgeving van het bedrijf uitgevoerd en hebben aansluitend aan elkaar plaatsgevonden. Vanaf mei 2010 tot en met april 2011 zijn werkzaamheden uitgevoerd in het kader van de herinrichting van de Meerenakkerweg. Vanaf 26 april 2011 tot begin september 2012 zijn de werkzaamheden uitgevoerd aan de Beemdstraat. Voor de bouw van de brug in de Beemdstraat over het afwateringskanaal in de Beemdstraat is de Beemdstraat tussen de Lodewijksestraat en de Hurksestraat opnieuw afgesloten geweest in de periode van 6 november 2012 tot 14 juni 2013.

In het advies is voorts vermeld dat op grond van nieuwe gegevens over de maandomzetten, die na het besluit van 10 september 2014 en de uitspraak van de rechtbank door appellante zijn verstrekt, geen verband valt vast te stellen tussen de werkzaamheden en de daling van de omzet. Het jaar 2010 is qua omzet een goed jaar voor appellante in vergelijking tot de omzetten behaald in de voorgaande jaren 2007 tot en met 2009. In dit jaar zijn de werkzaamheden gestart en uit de bedrijfsgegevens blijkt niet dat de omzet is gedaald. De omzetten in de navolgende jaren, 2011 tot en met 2013, laten wel een dalende trend zien, zo is in het advies vermeld. De ontwikkeling van de brutowinst in die periode is daarentegen relatief stabiel. Uit de maandomzetten blijkt echter niet dat de omzet is gedaald als gevolg van de werkzaamheden. De resultaten van de omzetperiodes in de schadepriodes laten ten opzichte van het gemiddelde in de voorgaande periodes een sterk wisselend beeld zien met hoge pieken en diepe dalen. Hieruit volgt volgens het advies dat de bedrijfsgegevens geen omzetsdaling laten

zien die in verband kan worden gebracht met de uitgevoerde werkzaamheden in 2010 tot en met 2013. Daarbij is betrokken dat het bedrijf tijdens de werkzaamheden bereikbaar is gebleven. Tijdens de afsluiting van de Beemdstraat diende alleen het verkeer vanuit het centrum van Eindhoven gebruik te maken van een omleidingsroute. De meest voor de hand liggende route leidde via De Karel de Grote-laan en de Kasteellaan. Deze omleiding was slechts één kilometer langer (5,5 km in plaats van 4,5 km) en komt neer op drie minuten langer rijden (15 in plaats van 12 minuten). Daarnaast heeft het college van belang geacht dat na afronding van de werkzaamheden in juni 2013, ook als rekening wordt gehouden met een zekere na-ijlperiode, de omzet in 2014 verder daalt en eerst in 2015 een herstel laat zien.

7. Appellante betoogt dat het college heeft miskend dat haar bedrijf in de periode mei 2010 tot en met juni 2013 niet of nauwelijks bereikbaar is geweest. Hieruit volgt volgens appellante dat de in die tijd geleden omzetzaling het gevolg zijn van de werkzaamheden. Door de gemeente zijn geen borden geplaatst om de omleidingsroute aan te geven. Volgens appellante was de onderneming gedurende de werkzaamheden alleen via een fietspad bereikbaar.

7.1. De Afdeling stelt vast dat in het advies uitvoerig is ingegaan op de bereikbaarheid van het bandencentrum. Daarin staat dat het bedrijf tijdens de werkzaamheden bereikbaar is gebleven vanuit het zuiden via de Kasteellaan, vanuit het westen via de Meerenakkerweg en vanuit het noorden via de Hastelweg en de Dillenburgrstraat. Alleen het verkeer dat vanuit het centrum van Eindhoven kwam, kon niet via de gebruikelijk route het bedrijf bereiken. Zoals onder 6.1 is weergegeven, diende het verkeer vanuit het centrum van Eindhoven gebruik te maken van een omleidingsroute. Het verschil tussen beide routes is 1 km en ongeveer 3 minuten langer rijden. Anders dan appellante betoogt, is er geen grond voor het oordeel dat het bedrijf onbereikbaar was gedurende de werkzaamheden en dat de gestelde schade reeds daarom het gevolg moet worden geacht van de werkzaamheden.

Het betoog faalt.

8. Voorts betoogt appellante dat in afwijking van de eerdere besluitvorming, waarin wel is uitgegaan van een causaal verband tussen de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg en de gederfde omzet, thans geen vergelijking is gemaakt met de ontwikkelingen in de branche. Niet valt in te zien waarom in de nieuwe besluitvorming is uitgegaan van een andere benadering. Het college mocht het advies van 24 november 2015 in zoverre niet ten grondslag leggen aan het besluit van 19 januari 2016.

8.1. In het advies van 3 juni 2014 is vastgesteld dat zich in 2010 geen omzetzaling heeft voorgedaan. In 2011 is de omzet wel gedaald. Een vergelijkbare omzetzaling heeft zich in 2011 niet voorgedaan bij branchegenoten die niet zijn geconfronteerd met de onderhavige werkzaamheden. Hieruit is de conclusie getrokken dat de omzetzaling mogelijk het gevolg is van de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg. De omzetzaling in 2011 is vervolgens berekend door de normomzet te vergelijken met de daadwerkelijk behaalde omzet. Daarbij is gebruik gemaakt van jaarrekeningen en wekelijkse omzetstaten. Het aldus becijferde omzetverlies valt volgens het advies binnen het normale ondernemersrisico.

In het advies van 24 november 2015 is op grond van jaarrekeningen en maandomzetten geconcludeerd dat onvoldoende aannemelijk is dat de gestelde schade het gevolg is van de werkzaamheden aan de Meerenakkerweg en de Beemdstraat. In 2011, 2012 en 2013 daalt de omzet met respectievelijk 7%, 4% en 4% ten opzichte van de gemiddeld behaalde omzet in de referentieperiode 2007-2009. Het verloop van de maandomzetten in de schadepriode is echter zeer grillig, zodat geen verband valt te leggen met de werkzaamheden. In het advies is verder vermeld dat de omzet na afronding van de werkzaamheden verder daalt, in ieder geval tot het einde van 2014. De eerste helft van 2015 laat een lichte stijging zien, maar de omzet komt in geen enkele periode terug op het niveau dat in de referentieperiode is gehaald. De conclusie in het advies is dat de bedrijfsgegevens geen omzetzaling laten zien die in verband kan worden gebracht met de uitgevoerde werkzaamheden.

Appellante betoogt terecht dat in het advies van 24 november 2015 geen vergelijking is gemaakt met de ontwikkeling in de branche, terwijl die ontwikkeling in het advies van 3 juni 2014 wel van belang is geacht. Deze enkele stelling is echter onvoldoende om het beroep tegen het besluit van 19 januari 2016 te laten slagen. Niet is aangevoerd en aannemelijk gemaakt dat de branche als geheel een groei heeft doorgemaakt en dat de ontwikkeling van de omzet van het bandencentrum, ook als de fluctuaties in de omzetzaling hierbij worden betrokken, daarbij is achtergebleven. De conclusie is dat het appellante geen concrete aanknopingspunten naar voren heeft gebracht die leiden tot het oordeel dat het college het besluit van 19 januari 2016 niet mocht baseren op het advies van 24 november 2015.

Het betoog faalt.

9. Tot slot betoogt appellante dat zij aanspraak maakt op vergoeding van de door haar

gemaakte advertentiekosten van € 15.000 ter beperking van de schade.

9.1. Redelijke kosten die een benadeelde heeft gemaakt om schade te beperken of te voorkomen maken deel uit van schade en komen voor vergoeding in aanmerking. Daarbij gaat het om extra kosten die werkelijk ter beperking van omzetsdaling als gevolg van werkzaamheden kunnen worden aangemerkt en een incidenteel of buitengewoon karakter hebben. In dit geval heeft appellante niet aannemelijk gemaakt dat de gestelde advertentiekosten als schadebeperkende kosten kunnen worden aangemerkt. Niet is komen vast te staan dat en in hoeverre de kosten afwijken van de gebruikelijke advertentiekosten en direct aan de werkzaamheden zijn te relateren.

Het betoog faalt.

10. De slotsom is dat het beroep van appellante tegen het besluit van 19 januari 2016 ongegrond is.

11. Het college dient op na te melden wijze tot vergoeding van de proceskosten te worden veroordeeld.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. verklaart het hoger beroep gegrond;
- II. vernietigt de uitspraak van de Rechtbank Oost-Brabant van 31 maart 2015 in zaak nr. 14/3603;
- III. verklaart het door de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid appellante bij de rechtbank in die zaak ingestelde beroep gegrond;
- IV. vernietigt het besluit van het college van burgemeester en wethouders van Eindhoven van 10 september 2014;
- V. verklaart het beroep tegen het besluit van 19 januari 2016 ongegrond;
- VI. veroordeelt het college van burgemeester en wethouders van Eindhoven tot vergoeding van bij de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid appellante in verband met de behandeling van het beroep en het hoger beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van € 1.972 (zegge: negentienhonderdtweeënzestig euro), geheel toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand;
- VII. gelast dat het college van burgemeester en wethouders van Eindhoven aan de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid appellante het door haar betaalde griffierecht ten bedrage van € 575 (zegge: vijfhonderdvijfentwintig euro) voor de behandeling van het beroep en het hoger beroep vergoedt.

Noot

1. Het lijkt geen twijfel dat de in deze AB opgenomen uitspraken van 15 juni vooral de aandacht zullen trekken vanwege de overwegingen van de Afdeling over het normaal maatschappelijk risico, maar de uitspraken bevatten ook relatief uitvoerig uitgeschreven aanknopingspunten over een wijze van schadebegroting van inkomensschade die in de visie van de Afdeling in elk geval aanvaardbaar is. Het lijkt erop dat de Afdeling op deze manier ten aanzien van dit — in de literatuur meestal wat stiefmoederlijk bedeelde — thema meer eenheid tracht te bereiken. De aandacht voor schadebegroting is ook welkom, want als de uitspraken van 15 juni iets leren dan is het wel dat er een kern van waarheid zit in de spreuk ‘zoveel deskundigen, zoveel meningen’. In deze laatste van drie annotaties sta ik stil bij de vraag wat de uitspraken van 15 juni leren over de wijze van schadebegroting, in het bijzonder ten aanzien van aanvaardbare methodes ter begroting van inkomensschade. De uitspraken illustreren ook goed waar de verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan respectievelijk de benadeelde burgers liggen ten aanzien van de vaststelling van de omvang van de schade. In deze noot ga ik in op de uitspraak *Bandencentrum Eindhoven*, maar komen ook de uitspraken *Supermarkt Haarlem* en *AH Cassandraplein* ter sprake.

2. In mijn onder AB 2016, 363 gepubliceerde noot noot werd vastgesteld dat de Afdeling het normaal maatschappelijk risico steeds indringender is gaan toetsen. Hoewel zij dit nog niet uitdrukkelijk heeft overwogen, gaat het bij de toets aan het normaal maatschappelijk risico in beginsel niet om een leerstuk dat specialistische kennis en ervaring vereist, wat verklaart dat de bestuursrechter het oordeel van het bestuursorgaan op dit punt tamelijk indringend pleegt te toetsen (vgl. de noot van Wiersema bij ABRvS 15 oktober 2014, AB 2015/51). Bij de begroting van de schade legt de bestuursrechter een heel andere, veel meer afstandelijke toets aan de dag. Hier gaat het om een terrein waarop de rechter niet over de vereiste deskundigheid beschikt, zodat hij de taxatie slechts terughoudend kan toetsen en zich voor een deel ook zal moeten verlaten op de kennis, ervaring en intuïtie van de betreffende deskundige (ABRvS 6 augustus 2014, ECLI:N:RVS:2014:2939). De taak van de bestuursrechter is vooral te na te gaan of de door de deskundige gevolgde gedachtegang duidelijk en voldoende controleerbaar was, zodat zij een voldoende basis kon bieden voor de besluitvorming (ABRvS 30 juni 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BM9640). Het is aan degene die de juistheid van deze conclusies betwist om bijvoorbeeld aan de hand van rapportages van

andere deskundigen aan te tonen dat er 'concrete aanknopingspunten voor twijfel zijn aan de juistheid en de volledigheid van het advies' (zie uitvoerig B.P.M. van Ravels, 'Twijfel zaaien en nadeelcompensatie oogsten', *Ars Aequi* 2010, p. 543 e.v.). Het enkel overleggen van een contra-expertise waarin tot een andere begroting van de schade wordt gekomen, is als regel onvoldoende om aan te nemen dat de door het bestuursorgaan gemaakte keuzes niet redelijk en aanvaardbaar waren. Het enkele feit dat een schadecommissie ook een andere rekenmethode had kunnen toepassen, betekent evenmin dat de gekozen methode in zijn algemeenheid onjuist is (zie bijv. ABRvS 22 januari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:114).

3. Hoewel de Afdeling over het begroten van schade stelt dat hierbij altijd keuzes gemaakt moeten worden, en dat de Afdeling zich beperkt tot de vraag of die keuzes redelijk en aanvaardbaar zijn, komt uit zowel *Supermarkt Haarlem* (r.o. 13.1) als *AH Cassandraplein* (11.1) naar voren dat er wel zoiets is als een gangbare en door de Afdeling in algemene zin geaccepteerde methode van begroting van inkomensschade. Daarbij wordt de omvang van de schade berekend door een vergelijking te maken tussen de situatie waarin de getroffen zich bevindt na de werkzaamheden en de hypothetische situatie waarin hij zich zou bevinden als de werkzaamheden zich niet zouden hebben voorgedaan. Om de redelijkerwijs te verwachten omzet in de schadeperiode te berekenen (de werkzaamheden 'weggedacht') wordt een referentieperiode bepaald en wordt naar het gemiddelde van de in die periode behaalde omzetten gekeken, terwijl ook naar de feitelijke context van het bedrijf wordt gekeken, door eventueel een branche- of trendcorrectie toe te passen op de omzet uit de referentieperiode. Wijkt de daadwerkelijk behaalde omzet sterk af van de omzet uit de referentieperiode, dan is dit een indicatie voor het bestaan van een causaal verband tussen de werkzaamheden en kan ook de omvang van de schade worden bepaald. Na berekening van de toerekenbare omzetsdaling/brutowinstderving worden eventuele toerekenbare besparingen van de schade afgehaald en worden extra gemaakte kosten bij de schade opgeteld. Per saldo blijft dan de in beginsel vergoedbare schade over. Deze — hier slechts in zeer grove trekken weergegeven — methode is in nadeelcompensatiegeschillen algemeen gebruikelijk (zie bijv. E. van der Schans, 'Nadeelcompensatie en schadebegroting: de rekening en het recht', *O&A* 2007, p. 201-208).

4. In de hiervoor opgenomen uitspraak *Bandencentrum Eindhoven* loopt het beroep van appellants stuk op het aannemelijk maken van het causaal verband tussen de maatregelen en de schade. Het ging in deze zaak om drie infrastruc-

turele projecten die in verschillende opvolgende periodes (mei 2010-april 2011, april 2011-september 2012 en november 2012-juni 2013) hadden plaatsgevonden in het kader van de herinrichting van twee wegen en de bouw van een brug over een afwateringskanaal. Gedurende alle periodes is het centrum bereikbaar gebleven en kon het verkeer gebruik maken van (relatief korte) omrijdroutes. Uit de door het bandencentrum overgelegde cijfers komt een sterk wisselend beeld naar voren, met hoge pieken en diepen dalen, dat niet duidelijk kan worden gerelateerd aan de werkzaamheden. De Afdeling oordeelt dan ook dat de bedrijfsgegevens geen omzetsdaling laten zien die aan de werkzaamheden tussen 2010 en 2013 kan worden gerelateerd (vgl. eerder ABRvS 14 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:AQ1051, ABRvS 29 mei 2002, AB 2003/108, m.nt. Bitter en Rb. Roermond 23 juli 2009, ECLI:NL:RBROE:2009:BJ3907; zie ook M.K.G. Tjepkema, *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel* (diss. UL), Deventer: Kluwer 2010, p. 323 e.v.). Een schoonheidsfoutje in het advies van de deskundige Gloudemans, die had nagelaten om een vergelijking te maken met omzetsontwikkelingen in de branche (die ook indicatief kan zijn voor de aanwezigheid van causaal verband), is voor de Afdeling evenmin aanleiding om te oordelen dat het college aan zijn besluit het advies niet ten grondslag had mogen leggen. De Afdeling stelt in dit verband dat appellante niet aannemelijk heeft gemaakt dat de branche als geheel een groei heeft doorgemaakt, waarbij de omzetsontwikkeling van appellante is achtergebleven. Het enkele aanvoeren en aantonen van een onvolkomenheid in het rapport van de door het bestuursorgaan ingeschakelde deskundige is derhalve op zichzelf niet voldoende om ten aanzien van het advies op overtuigende wijze twijfel te zaaien.

5. In *AH Cassandraplein* hebben appellanten nog steviger ingezet op het zaaien van twijfel omtrent de juistheid van het advies van de door het college ingeschakelde deskundige, doch eveneens vergeefs. De door appellant ingeschakelde deskundigen hebben niet volstaan met het plaatsen van kanttekeningen bij de methode van schadeberekening die door de SAOZ is gehanteerd, maar de schade zelf begroot aan de hand van een eigen methode, afgeleid van de zogenaamde 'Discounted Cash Flow'-methode. De DCF-methode is bij nadeelcompensatie niet helemaal onbekend (zie bijv. de planschadeuitspraak ABRvS 18 januari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV1175) en wordt verder bijvoorbeeld gebruikt bij de bepaling van de waarde van onroerende zaken en bedrijven. Bij de begroting van schade bij (tijdelijke) infrastructurele maatregelen is zij echter een stuk minder courant. De DCF-methode gaat vooral uit van de

intrinsieke geldstromen binnen een onderneming, en tracht aan de hand van een voorspelling van het aantal transacties en de besteding per transactie tot een aannemelijke brutowinstontwikkeling te komen. De SAOZ-methode kijkt meer naar concrete ontwikkelingen en omstandigheden (in de markt, bij concurrenten en eerder behaalde resultaten).

6. De stelling van appellante in *AH Cassandraplein* dat de DCF-methode tot redelijker resultaten zou leiden, is voor de Afdeling geen aanleiding om te oordelen dat appellante heeft aangetoond dat het college het SAOZ-rapport niet aan zijn besluit ten grondslag heeft kunnen leggen. Een 'redelijke en aanvaardbare' methode van schadebegroting is in de visie van de Afdeling vooral een controleerbare, realistische en zoveel mogelijk op de werkelijke cijfers gestoelde methode. Daarbij moet worden bedacht dat de toekomstige ontwikkeling van de omzet, de schadeoorzaak 'weggedacht', niet met volledige zekerheid kan worden vastgesteld. Het gaat immers om gemiste geldstromen, die allerlei oorzaken kunnen hebben – een probleem dat overigens niet alleen speelt in het nadeelcompensatierecht maar in alle situaties waarin inkomensschade wordt geclaimd (vgl. J. Joling, 'De vaststelling van vermogensschade wegens gederfde winst of geleden verlies', *NTBR* 2007, p. 462-463). Dat neemt niet weg dat de verwachte omzetontwikkeling zoveel mogelijke een feitelijke basis kan worden gegeven, en de Afdeling stelt in dit verband in *AH Cassandraplein* (11.1; vgl. ook *Supermarkt Haarlem*, sub 13.3) dat de omzet die naar redelijke verwachting zou zijn behaald in de schadeperiode, in de methode van de SAOZ is bepaald aan de hand van de 'daadwerkelijk behaalde omzetten', dat de gehanteerde berekeningsmethoden zijn gebaseerd op omzetgegevens en jaarrekeningen en derhalve controleerbaar zijn en dat blijkens het toepassen van een branche- en of trendcorrectie op de omzet uit de referentieperiode de feitelijke context een rol speelt. Op basis van de DCF-methode was, in contrast hiermee, een substantieel hogere brutowinstderving in de schadeperiode voorspeld, terwijl een blik op de omzetontwikkeling in 2014 leerde dat de door appellant voorspelde sterke omzetsijging is uitgebleven. Het DCF-model leidt in de visie van de Afdeling dan ook niet tot 'meer reële uitkomsten' dan de SAOZ-methode (r.o. 11.3; zie voor een vergelijkbare uitspraak waarin op basis van de DCF-methode eveneens tot een veel hogere schadebedrag was gekomen Rb. Midden-Nederland 2 september 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:4828). Aangenomen mag worden dat met deze uitspraak de rol van de DCF-methode bij de begroting van schade door tijdelijke infrastructurele maatregelen feitelijk is

uitgespeeld, zeker gelet op het feit dat de SAOZ de meest ingeschakelde deskundige is bij dit soort schades en ook veel andere deskundigen de door SAOZ gehanteerde methode op hoofdlijnen volgen.

7. Gelet op het feit dat de Afdeling veel waarde hecht aan een realistische begroting van de schade in de schadeperiode, lijkt de stelling van appellante dat de SAOZ ten onrechte slechts één jaar als referentieperiode heeft gekozen meer kans van slagen te hebben (*AH Cassandraplein*, r.o. 11.2), maar opnieuw vergeefs. De Afdeling stelt dat een referentieperiode van drie jaar aangewezen is bij een 'stabiel verloop van de omzetten'. Laat de omzetontwikkeling echter een bestendig stijgende of bestendig dalende omzet zien, dan zou middeling over een aantal jaren ten onrechte in het voordeel respectievelijk nadeel van de verzoeker zijn geweest en tot een te hoge respectievelijk lage normomzet leiden. In dit licht acht de Afdeling de keuze voor een korte referentieperiode van één jaar aanvaardbaar, waarbij de omzet in het laatste referentiejaar als normomzet geldt. Hoewel een periode van een aantal jaren een aanvaardbare middeling geeft van 'goede en kwade kansen' (ABRvS 22 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:CA0641; ABRvS 2 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2422), 'kan en moet soms van dit uitgangspunt worden afgeweken' door een kortere referentieperiode te kiezen (*AH Cassandraplein*, r.o. 11.2). Hier zien we dat een door de SAOZ gemaakte keuze bij de begroting van schade door de Afdeling wordt omarmd en de status krijgt van een 'begrotingsrechtsregel' die deskundigen bij het begroten van omzetschade in acht dienen te nemen.

8. Uit de slotoverwegingen in *Bandencentrum Eindhoven* en *AH Cassandraplein* blijkt, tot slot, dat een regeling voor nadeelcompensatie niet snel zal dienen als grondslag voor de vergoeding van kosten die appellanten of de door hen ingeschakelde bijstandverleners op eigen initiatief te lichtvaardig hebben gemaakt. In *Bandencentrum Eindhoven* gaat het om de kosten van schadebeperkende maatregelen, die op grond van de nadeelcompensatieregeling voor vergoeding in aanmerking kunnen komen. Dit kan in de visie van de Afdeling echter alleen als deze 'een incidenteel of buitengewoon karakter hebben' – een omschrijving die mij uit eerdere jurisprudentie niet bekend is, maar die in elk geval laat zien dat de kosten duidelijk aan de schadeoorzaak te relateren moeten zijn en geen onderdeel mogen zijn van de normale bedrijfsvoering. Om te bepalen of de kosten voor het inwinnen van een deskundigenadvies in de fase van bezwaar voor compensatie in aanmerking komt, wordt de dubbele redelijkheidstoets gehanteerd. *AH Cassandraplein*

mocht naar aanleiding van de SAOZ-rapporten deskundige bijstand inwinnen (de eerste redelijkheidstoets), maar zowel de uren die de betreffende deskundigen aan de rapportages besteedden als de hoogte van het uurtarief is in de visie van de Afdeling buiten proportie (de tweede redelijkheidstoets). Van de gevorderde vergoeding van € 53.373 voor kosten van financiële en juridische bijstand had het college slechts een fractie (€ 5625) voor compensatie in aanmerking laten komen, en dat oordeel blijft bij de Afdeling overeind. De Afdeling hanteert daarbij een standaard uurtarief van € 75 en een tijdsbesteding van twee keer 25 uur voor zowel het werk van de financiële deskundige als de rechtsbijstand. De betreffende deskundigen wordt nog voorgehouden dat het op eigen initiatief in volle omvang beoordelen van het geschil niet de bedoeling is wanneer het bestuursorgaan reeds een advies heeft opgesteld (*AH Cassandraplein*, r.o. 132). Terecht, dunkt mij, want het is niet in te zien waarom een bestuursorgaan — en daarmee uiteindelijk de belastingbetaler — zou moeten bijdragen aan de vergoeding van kosten van zich al te proactief opstellende deskundigen.

M.K.G. Tjepkema
